

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio secunda. Vtrum habeat aliquam influentiam in hæc inferiora.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

siue quantum ad ordinem officiorum, & donorum, & no-
minum differentiam, & distinctionem. Deinde probat quod
ante omnem creaturam creati sunt angeli, quia prima om-
nium creatura est sapientia, id est, natura angelica. Con-
trarium tamen probat per autoritatem, Gen. 6. cælum & ter-
ra dicuntur primo creati esse. Postea soluit dicens quod crea-
tura rationalis simul creata est & spiritualis, scilicet angelica.
Quod probat Eccl. 3. ubi dicitur, qui viuunt in æternum crea-
ti sunt angeli, quia de cælo corruisse leguntur, & illud
cælum non est firmamentum quod videmus, sed cælum em-
pyreum vel igneum à splendore sic nominatum. Et hoc pro-
bat per autoritatem Aug. Deinde concludit quod simul crea-
ta sunt corporalia & spiritualia. Et dicit quod vtraque crea-
tura creata fuit informis, quia corporalis creatura prius
habuit formam confusam, siue confusam antequam esset for-
mata & distincta per speciem, spiritualis verò dicitur in-
formis respectu gratiæ per quam formatur. Vltimo querit,
vtrum angelus sit creatus in cælo in quo dæmon voluit
descendere quando peccauit. Et respondet quod illud
cælum accipitur pro diuina celsitudine. Et in hoc termina-
tur sententia in speciali.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum cælum empyreum sit locus corporeus.

Tho. 1. q. 66. ar. 3.

Circa distinctionem istam queritur de duobus, scilicet
de cælo empyreo & de æuo. De cælo empyreo quæ-
runtur duo. Primum est, vtrum sit locus corporeus. Secun-
dum est, vtrum habeat influentiam in alia corpora. Quan-
tum ad primum arguitur quod cælum empyreum non sit cor-
pus, quia contemplationi non debetur locus corporeus.
Nam contemplatio existens in corpore aequaliter abstra-
hit, vnde Aug. 10. de Trin. quando aliquid diuinum men-
te percipimus non in hoc mundo sumus. Sed cælum em-
pyreum dicitur deputatum contemplationi beatorum, et
go non est locus corporeus.

2. IN CONTRARIUM sunt Strabus & Beda.

Dicit enim Strabus super illo verbo Gen. 1. In principio
creauit Deus cælum & terram. cælum enim dicitur visibi-
le firmamentum, sed empyreum, id est igneum.

3. RESPONSIO. Videnda sunt tria, an cælum em-
pyreum sit, ad quid factum sit, & quale sit. Quod cælum
empyreum sit, aut quod sit corpus non potest per rationes nec
cessarias demonstrari, quia quicquid cognoscimus de cor-
poribus cælestibus, cognoscimus aut per visum, aut per
motum aut ex aliquo effectu in his inferioribus apparere,
sed illud cælum visu non comprehenditur nec subiacet mo-
tui, vnde infra dicitur, nec aliquis effectus de illo cælo inno-
tescit nobis, & ideo non potest efficaciter probari per ra-
tionem quod sit tale cælum. Tenemus autem hoc autoritate
sanctorum maxime Strabi & Bedæ, nihilominus potest
hoc aequaliter persuaderi, licet non multum efficaciter:
Sic, inter corpora cælestia inuenitur aliquid quod est par-
tim diaphanum partim lucidum (vt cælum stellatum) ali-
quod quod est omnino diaphanum, vt s. sphaera seu cælum
cristallinum, ergo debet aliquid inueniri quod sit omni-
no lucidum, & dicimus hoc empyreum.

4. Quantum ad secundum, scilicet ad quid factum sit.
Quidam dicunt quod factum sit principaliter propter ordi-
nem vniuersi. Quod declarant sic, inferiora in entibus se-
cundum sui supremum attingunt superiora secundum sui
infimum, vt vult Dion. nunc est ita quod intelligentia est
motor immobilis, oportet ergo quod sit aliquid corpus
atingens ipsam quantum ad immobilitatem quod est eius
infimum, intellectualitas enim est eius supremum, oportet
ergo aliquid corpus cæleste esse immobile. Et hoc est
cælum empyreum. Et ita congruebat ordini vniuersi pro-
pter eius connexionem esse aliquid tale corpus. Factum
est etiam (vt dicunt) vt sit locus corporum gloriosorum.
Decet enim corpora gloriosa esse in aliqua parte vniuersi
(& maxime in suprema) quia dicimus cælum empyreum.
Et eadem ratione factum est propter angelos quibus con-

gruit esse in aliqua parte vniuersi cum sint & ipsi partes
vniuersi.

5. Itud autem non videtur sufficienter dictum, ordo
enim in quo inferiora attingunt superiora debet attendi
secundum ea quæ sunt rei intrinseca & essentialia, esse au-
tem immobile non est intrinsecum nec essentialia cælo em-
pyreo, imò non est immobile, licet sit immotum. Posset enim
moueri & alii orbis quietere non mutata huius vel eorū
natura, ideo &c. Quod etiā subditur quod factum est tam
propter homines quam propter angelos, non video quoad ange-
los, quia vt aliqui probabiliter dicunt angelis non conue-
nit esse in loco nisi per operationem quæ habent circa lo-
cum, & adhuc secundum illam dicitur ibi esse metapho-
ricè, nec angeli sunt partes vniuersi corporei vt propter
hoc oporteat eis aptare locum corporeum.

6. Propter quod videtur esse melius dicendum quod pro-
pter hoc quod cælum empyreum tenet gradum in corpo-
ribus qui forte non est supremum cum non sit corpus viuens,
neque attenditur secundum suam immobilitatem, sed secun-
dum sua essentialia, nihilominus factum est propter cor-
pora sanctorum vt sit eis locus congruitatis non neces-
sariæ. Ex qua congruitate redditur causa tertii propositi
(scilicet quale debeat esse.) Conditiones enim rei ordi-
natæ in finem debent congruere fini. Cælum autem illud
ordinatur ad futurum statum beatorum. Et quia illi sunt in ple-
na fruitione totaliter quietare appetitum humanum, ideo
debet esse non motum vel quietum, quia verò sunt in par-
ticipatione æternitatis, debet locus ille esse incorruptibilis,
quia etiam sunt in continua visione lucis æternæ, de-
bet esse æternum lucidum, vnde empyreum dicitur (id
est igneum) non à calore sed à splendore, lucidum autem
dicitur non quia sit radiosum, quia claritas eius nequaquam
laet nos, cum sphaeræ intermedie sint transparentes. Sed
pro tanto dicitur lucidum, quia in compositione sua lucem
habet, sed non ex tanta densitate partium vt terminet visum
sicut faciunt corpora solis & lunæ, & astrorum.

7. Ad argumentum in oppositum dicendum quod ibi
est locus veræ contemplationis non propter angelos, sed pro-
pter homines, nec propter spiritum contemplantem nisi
quatenus est actus corporis cui congruit talis locus pro sta-
tu suæ glorificationis, & propter adaptationem iam dictam
vt corporalia spiritualibus respondeant.

QVÆSTIO SECUNDA.

Vtrum cælum empyreum habeat aliquam
influentiam ad inferiora.

Tho. 1. q. 67. ar. 3. ad 2.

Ad secundum sic proceditur. Et arguitur quod cælum
empyreum non habeat aliquam influentiam in
hæc inferiora, quia cælum agit per motum & lumē, vt dicitur.
2. cæli & mundi, sed illud cælum non agit per mo-
tum cum non moueatur, nec per lumen cum non sit ra-
diosum (vt statim fuit dictum in præcedente quæstione)
quare &c.

2. IN CONTRARIUM arguitur, quia locus est
cōseruatiuus locati, sed cælum empyreum est locus inferiorum
corporum, ergo est cōseruatiuus eorū, sed non cōser-
uat nisi per aliquam actionem, ergo &c.

3. RESPONSIO. Hic est duplex modus dicendi non
solum diuersorum doctorum, sed vnius & eiusdem in di-
uersis locis (nec mirum) quia cum nihil sciamus de illo cæ-
lo an sit, nisi per autoritatem, vt dictum fuit in præcedente
quæstione, parum possumus scire si agat vel non agat cum
nullus effectus eius nobis appareat, nec autoritates ali-
quæ de hoc expresse loquantur. Est ergo vnus modus di-
cendi quod illud cælum nihil agat propter duo. Primum est, quia
illud cæli ordinatur ad statum gloriæ. Sed illi status non erit
status generationis & corruptionis propter quas sunt omnes
actiones & passionis, ergo illud cælum nihil agit. Secun-
do, quia nullum corpus videtur habere influentiam super
aliud nisi motum, sed cælum empyreum non mouetur, er-
go non influit in alia corpora.

4. Alius modus dicendi est quod cælum empyreum in-
fluit in alia corpora. Quod potest sic persuaderi, inconue-
niens est ponere aliquam substantiam ociosam seu destitutam
omni operatione, sed cælum empyreum est substantia quedam na-
turalis.

R. 4

turalis, & inter corporeas est nobilissima, oportet ergo quod secundum suam naturam habeat aliquam operationem, hæc autem non potest esse manens in operante, quia huiusmodi operationes sunt rerum viventium solæ. Requiritur ergo quod operatio eius transeat in materiam exteriorem, hoc autem non esset, nisi aliquid influeret in alia corpora, ergo cælum empyreum aliquid influit in alia. Quid autem sit illud, potest dici quod lumen cum sit lucidum, & si non adeo ut corpora astrorum, tamen potest in corpus sibi propinquum aliquod lumen influere, & mediante lumine aliquam virtutem quam ignoramus, sicut ignoramus multa alia quæ sunt nobis viciniore, ut cum Magnes attrahit ferrum, ignoramus quid influat.

5 AD rationes in oppositum dicendum quod illud cælum agit per lumen modo quo dictum est. Rationes etiã alterius opinionis non cogunt quod nullus debeat negare quod cælum empyreum (quanvis sit ordinatum ad statum gloriæ) non habeat talem influentiam in alia corpora qualè habebunt post resurrectionem cætera corpora inuicem, quia omnia corpora pertinebunt tunc ad eundem statum, sed tunc corpora cælestia influent lumen inuicem, sol enim illuminabit lunam & corpora astrorum & partes diaphanas superiorum, ergo cælum empyreum potest nunc corpus propinquum sibi illuminare, nec tales actiones inducent generationem aut corruptionem substantiarum, quia sic influunt quod nihil auferunt.

6 Quod autem secundò dicitur quod nullum corpus agit nisi motum, falsum est, & hoc nunc supponitur, quia inferius probabitur.

7 ARGUMENTVM pro alia parte concedatur propter conclusionem, tamen in hoc deficit quod dicit omnem locum esse conseruatiuum locati, nihil enim conseruatur ab alio per se, nisi sit eius causa per se, sicut sol conseruatur in ære. Per accidens autem non conseruatur, nisi quod est corporale, quia talis conseruatio fit impediendo actionem corruptentis, propter quod cælum empyreum non fit causa aliorum orbium, nec alii sint corruptibiles, non habet rationem conseruantis, sed solum continentis.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum in æuo sit successio.

De æuo vide *Tho. 1. q. 10. ar. 4. 5. 6. 7.*

Circa æuum quærentur tria. Primum est, vtrum in æuo sit successio. Secundum est, vtrum nunc æui sit idem quod æuum. Tertium est, vtrum sit aliquod vnum æuum quod sit mensura omnium æuiteriorum. Ad primum sic proceditur. Et arguitur quod in æuo sit successio sic, illud quod potest deficere ab esse non habet simul suum totum esse (quod enim ab esse deficit non habet totum esse quod habere potuit) quia potuit plus esse, sed angelus cuius mensura est æuum, potest deficere ab esse per subtractionem influentiæ diuinæ, ergo non habet simul suum totum esse, sed æuum est mensura esse angeli, ergo &c.

2 Item si in æuo non est successio idem est angelo fore & fuisse, sed Deus non potest facere angelum non fuisse, ergo non potest ipsum facere non fore, hoc autem est falsum, ergo &c.

3 Item in eodem instanti non possunt contradictoria verificari de eodem, sed si totum esse angeli esset simul mensuraretur vno instanti, ergo de angelo non possent contradictoria verificari, hoc autem falsum est, ergo &c.

4 IN CONTRARIVM est, quia simplicius est esse æuiteriorum quam rerum generabilium (puta hominis vel equi) sed esse talium non est successium, ergo nec esse æuiteriorum, & per consequens nec æuum quod est eius mensura. Assumptum probatur, quia omnis successio est essentialiter aliquid fieri vel secundum formam, vel secundum locum, si igitur esse rerum generabilium consisteret in successione consisteret & in fieri, & sic quicquid esset etiam causa in fieri esset causa conseruatiua in esse, quod falsum est, ergo &c.

5 RESPONSIO. Videnda sunt duo. Primum quid importetur nomine æui. Secundò quid sit de veritate quæstionis.

6 QVANTVM ad primum sciendum quod quæ sit mensura vel duratio esse creati vniuniformiter & stabiliter se habentis. æuum dicitur mensura vel duratio. Ad hoc enim significandum imponitur sicut tempus & æternitas,

sed dicitur mensura esse & non essentia, quia duratio attenditur secundum actualem existentiam & non secundum essentiam absolutè, propter quod omnis mensura ad durationem pertinet (qualis est æuum, tempus & æternitas) magis respicit esse rei quàm essentiam. Creati dicitur ad differentiam æternitatis quæ mensurat esse diuinum increatum, vel est eius duratio ex quo habet quod nullo modo possit deficere. Vniuniformiter se habentis dicitur ad differentiam temporis, quod est mensura motus per quæ res semper se habent aliter & aliter, & nunquàm vniuniformiter. Stabiliter dicitur, quia esse rei generabilis quanquàm in se vniuniformiter se habeat, quando res est, tamen per adiunctas transmutationes in accidentalibus continè tendit ad non esse & ideo tale esse, non est stabile sicut est quiteriorum esse quod non tendit ad non esse per aliquid sibi adiunctum, vel sibi intrinsecum quanquàm possit deficere per subtractionem diuinæ influentiæ. Ex his apparet differentiam inter æternitatem, tempus & æuum secundum differentiam mensurabilitium vel durationis eorum quibus competunt.

7 QVANTVM ad secundum dicenda sunt duo. Primum est quod in æuo non est successio. Secundum est quod esse vnius æuiteriori potest alii succedere. Primum patet dupliciter. Primum ex incorruptibilitate æuiteriori, cuius esse proportionatur æuo, quia in omni successione aliquid amittitur & aliquid verè acquiritur, quia cum prius & posterius sine quibus non est successio non finit, nec esse possunt simul (propter manifestam contradictionem quæ in ipsis terminis implicatur) acquiruntur posterioris esse amissionis prioris, & hoc est verum in omni successione sicut secundum locum in qua locus vnus acquiritur alio amisso, siue secundum formam in qua vna acquisita alia amittitur. Sed in esse angeli & cuiuscumque æuiteriori (quando est) nulla est noua acquisitio vel amissio cum ponatur simpliciter incorruptibile (dicente Aug. de ciui. Dei) quod immortalitas angelorum non transit in tempore, nec est præterita quasi iam non sit, nec futura quasi nondum sit, ergo in esse angeli nulla potest esse successio.

8 Item arguitur secundò sic, esse angeli vel est idè quod essentia, vel proportionatur essentia, sed in essentia angeli nulla est successio, sed est tota simul in indiuisibili consistens, ergo & esse. Probatur minor, si enim ratio specierum substantiarum consistit in indiuisibili sicut species numerorum maxime oportet hoc verificari in separatis à materia ut innuit Philosophus 8. Metaph. quare &c.

9 Secundò patet sic, sicut permanentibus opponitur successio, sic successiuis simulatis, sed duo motus quorum quilibet est successiuus secundum se non obstante successione cuiuslibet eorum secundum se possunt simul esse vnus cum alio, sicut idem homo simul currit & febricitat, ergo duo æuiteriora quorum quodlibet est secundum se manens (non obstante manentia & similitate quæ habet vnum quodque eorum secundum se) possunt sibi succedere, quemadmodum vnus angelus potest creari alio non creato, & hoc ad nihil alius creari, sed hæc successio non est per se, sed per accidens solè, quæ enim per se sibi inuicem succedunt eorum nature sunt tales quod vni repugnat simul esse cum alio, ut patet in partibus motus & temporis. æuiterioris autem non repugnat esse simul, ideo inter ea non est successio per se, sed per accidens solè, ex beneplacito producentis. Patet igitur quod in æuo non est successio, cum sit idem iudiciu de quo & de esse æuiteriori. Et quanvis in æuo secundum se non sit successio, potest toti tamè successioni temporis coexistere, nec enim est æuum, sicut nunc temporis quod non potest bis sumi eo quod fluens est, sed quasi nunc stans quod multo tiens potest significari. Et ob hoc pluribus coexistere, quemadmodum si quis figat palum in fluuiio, durat palus & fluuius, sed in duratione fluuii est successio aque postquam, in duratione verò palis non, sic durat angelus, durat motus, durat æuum, durat tempus: sed in duratione motus & temporis est successio, non sic in duratione angeli & cui & tamen sibi inuicem coexistunt ratione cuius coexistentiæ dicitur angelus fuisse, quia coexistit præterito & fore, quia coexistit futuro, quanvis de esse angeli nihil amittatur in præterito, non acquiratur in futuro.

10 AD primum argumentum cum dicitur illud quod potest deficere ab esse non habet simul suum totum esse. Dicendum quod falsum est. Ex hoc enim potest aliquid deficere.